

Doktorská disertační práce PhDr. Hany Navrátilové *Egyptian Historical Thought: the Visitor's Graffiti of the New Kingdom at Saqqara and Abusir as a case study*

(hodnocení školitele)

Doktorská disertační práce PhDr. Hany Navrátilové „*Egyptian Historical Thought: the Visitor's Graffiti of the New Kingdom at Saqqara and Abusir as a case study*“ vznikla v rámci dlouhodobého zkoumání různých aspektů egyptského historického myšlení (zejména v období Nové říše, tj. v 16.-11. stol. př. n. l.), kterému se autorka věnuje již řadu let a mj. již k tomuto tématu publikovala několik článků a studií. Toto téma do určité míry navazuje i na výsledky českých výzkumů na archeologické lokalitě v Abúsíru (Egypt).

Navzdory tomu, že otázka vztahu starých Egyptanů k vlastní minulosti je předmětem egyptologického bádání (v zahraničí, ale i u nás) již řadu let, nepanuje v odborné veřejnosti ani zdaleka shoda názorů. Jde přitom o téma, které není ani zdaleka omezeno pouze na egyptologickou diskusi, ale spíše naopak – jde o jednu z důležitých otázek, kterými egyptologické bádání překračuje úzké hranice oboru a zapojuje se do širšího okruhu studia historie a jejího chápání ve společnosti. Z tohoto hlediska jde tedy rozhodně o téma aktuální a žádoucí pro zpracování.

I v rámci egyptologie lze k tomuto tématu přistupovat různě, při využití různých metod a různým způsobem vymezené pramenné základny. Autorka zvolila za jedno z východisek svého studia tzv. návštěvnická graffita, tedy specifický druh textů, do značné míry formalizovaných nebo přinejmenším se z větší či menší části opakujících, resp. využívajících stejné nebo obdobné frazeologie. Z velkého množství dosud známých textů tohoto druhu, nalezených dosud v Egyptě, se zcela správně omezila pouze na návštěvnická graffita z prostoru staroegyptských pyramidových polí, tedy ze širšího okruhu pohřebišť souvisejících s rozsáhlou memfidskou aglomerací, která byla po většinu egyptských dějin nejdůležitějším správním a hospodářským střediskem země, ležícím ostatně jen několik km jižně od dnešní egyptské metropole Káhiry. Kromě významných pohřebišť označovaných dnes podle novodobých vesnic Abúsíru (kde pracuje i česká archeologická expedice) a Sakkáry, jejichž jména se objevují v názvu práce, využila autorka i doklady z jižněji ležících míst Dahšúru a Médúmu. V naprosté většině jde o texty nalezené na stěnách královských staveb, doklady ze soukromých hrobek jsou doloženy jen výjimečně.

Z metodologického hlediska je důležité, že autorka se omezila pouze na návštěvnická graffita z doby Nové říše (asi 1550-1070 př.n.l.), i když doklady tohoto typu textů jsou

poměrně časté i z doby pozdější a v menší míře jsou zřejmě i starší. Přestože problematice tzv. návštěvnických graffit již byla věnována řada prací (včetně monografických souhrnných zpracování), představuje soubor shromážděných autorkou pravděpodobně v současnosti nejrozsáhlejší korpus tohoto druhu pramenů v daném oboru. Tento soubor je přitom uspořádán do podoby otevřené databáze, jejíž vnitřní členění, navržené autorkou, bylo mj. předloženo k širší diskusi v rámci prozatím posledního mezinárodního egyptologického kongresu konaného v Grenoblu v roce 2004. Otevřenost tohoto systému dovoluje relativně snadné zahrnutí nově objevených dokladů, jak mj. ukazuje příklad graffit nedávno objevených expedicí Metropolitního muzea umění z New Yorku v Dahšúru (uvedených v příloze hodnocené práce).

Celá práce je rozdělena do devíti kapitol, doplněných speciálním exkursem věnovaným složité otázce školení písařů, která s daným tématem nepřímou souvisí, a obsáhlým a detailním katalogem použitých pramenů. Jednotlivé kapitoly jsou uspořádány víceméně do tří skupin, které od obecnějšího rámce zkoumání postupují k detailnímu rozboru pramenů a na jejich základě k formulaci obecnějších závěrů. První část je věnována obecné charakteristice chápání dějin (autorka přitom využila i svého druhého oboru, tedy obecné historie), resp. vývoji a zvláštnostem jejího pojetí a využívání v celém průběhu staroegyptských dějin. Na tuto spíše teoretickou pasáž navazuje pojednání o vztahu Egyptů k vlastní historii za Nové říše, které představuje bezprostřední teoretické zázemí pro studium návštěvnických graffit jako důležitého pramene pro zkoumání staroegyptského historického myšlení. Závěrečná, nejrozsáhlejší část, věnovaná vlastnímu studiu tohoto typu pramenů, obsahuje rozbor současného stavu bádání o této problematice, popis graffit doprovázený statistickými údaji, a zejména nejdůležitější část, tedy vlastní detailní analýzu a interpretaci návštěvnických graffit jako historického pramene se shrnujícími závěry, v nichž autorka předkládá mj. svůj pohled na využití tohoto typu pramenů pro poznání specifické subkultury úřednictva jako jedné z nejvýznamnějších a zároveň i nejlépe v primárních pramenech zastoupených a dokumentovaných vrstev tehdejší egyptské společnosti. Celou práci uzavírá katalog návštěvnických graffit z doby Nové říše doložených na staroegyptských pohřebištích v Sakkáře a Abúsíru, resp. rovněž Dahšúru a Médúmu. Zde je podle mého názoru nutno ocenit úsilí, s jakým autorka překonala problémy způsobené například mnohdy nedostatečnou nebo značně rozdílnou úrovní publikování jednotlivých graffit, resp. jejich skupin; řada z nich je dnes buď zcela nebo z větší části nepřístupných nebo zničených či ztracených. Zejména z tohoto důvodu zůstává daný katalog do určité míry otevřenou záležitostí; vzhledem

k neustále probíhajícím výzkumům na uvedených lokalitách lze navíc předpokládat i odkrytí nových pramenů tohoto typu.

Předložená doktorská disertační práce PhDr. Hany Navrátilové *Egyptian Historical Thought: the Visitor's Graffiti of the New Kingdom at Saqqara and Abusir as a case study* splňuje všechny požadavky kladené na takovou práci v příslušných předpisech. S ohledem na skutečnost, že v dohledné době by se měla stát základem vědecké monografie věnované tématu egyptského historického myšlení, byla tato práce po předchozím souhlasu příslušné oborové rady předložena v angličtině. Autorka v ní podle mého názoru plně prokázala schopnost vědecky pracovat, tedy na základě teoretických východisek samostatně zpracovat původní prameny vážící se k danému tématu a dospět k vlastním, obecněji přínosným závěrům. Proto doporučuji, aby tato práce byla přijata k obhajobě před příslušnou komisí a stala se základem pro řízení o udělení doktorského titulu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

V Praze, 15.5.2006



prof.dr. Ladislav Bareš, školitel